

איתרות ומיד ממעשהו

בית מדרשו של המגיד

סיכום ותמצות דברי תורתו של המגיד

נסיונו של עשיו לחטוף הברכות מיעקב

ב

השלב השני - הוא השלב הממוצע, והוא העליה למדריגת ה'אין' הבאה לאחר ההתבוננות האמורה, באופן של "אלה - פוסל את הראשונים", כשמכיר בכך שמדריגתו הקודמת לא היתה בשלימות הנרצית, התלויה בגודל ההכרה באפסות הנברא והעדר ישותו. כאן הוא נכנס לשער המרירות והתשובה, וחפץ להתעלות לדרגה עמוקה יותר של ביטול היש ואין גמור. ואמנם עבודה זו היא מעבודות קשות שבמקדש, וכפי שמבאר רבינו במאמרו זה, כי עשו מנסה תמיד להאחז בחלק משלביה המורכבים של עבודה זאת, שעיקרה היא 'יראה' - עבודתו של יצחק אבינו, שבה מנסה תמיד 'עשו' להאחז.

באותו שלב ביניים, שבו האדם מנסה לחדור למדריגת ה'אין', שהיא המדריגה העליונה ביותר שבה מקור התענוגים וקבלת ה'מוחין', ואז האדם מביא על עצמו את הרגשת הביטול והרגשת האפסות העצמית, באותה שעה הוא עלול להרגיש כי את מדריגתו הקודמת הוא איבד, כל הרגשת ה'ישות' שהיתה לו מעבודתו, גם אם 'ישות דקדושה', חלפה ונעלמה באותה שעה שהוא מתבונן איך הקדוש ברוך הוא נצב עליו ומחיה אותו, והוא המתפלל ולומד מתוכו בחיות שנותן לו על ידי נשמתו הקדושה שהיא כלי צינור לאורו הגדול, אך עדיין לא הגיע לעמקות הנדרשת בהבנת ה'אין' בהרגשה מוחשת, שהיא מביאה לחיות ושמחה עצומה, שעליה נאמר (תהלים קמט ב) 'שמח ישראל בעושי' - שמחת הנברא בידיעת אפסותו ואחדות הבורא שאין עוד מלבדו.

באותה שעה, מתגבר עשו הרשע ברשעותו לחטוף את הברכות מיעקב אבינו בעודו מנסה להתדבק בבוראו, תוך כדי איצטלה של מצווה, והוא תופס את היהודי בבגדו (אל תקרי בבגדו אלא בבוגדיו) לומר לו כמה חטאת כלפי קונך הבורא הגדול, אין לך חלק באלקי ישראל, ואז נתפס בלבושי הענה כדי להפיל את האדם ולהעציבו עד אשר יפול ברשתו מחוסר אונים וכו'.
ג

ג

השלב השלישי הוא כאשר בא יעקב אבינו ומקדים את עשו, ונוטל מידו את הברכות, דווקא מתוך אותו נסיון של עשו לתפוס את האדם בשעה שנכנס לעבודת הביטול כדי להעציבו ולהפילו.

ידיעה זו שבה המגיד מחזק ומרגיע את העובד ה' הנבוכ במבוכי עבודתו ובלבולי היצר, מביאה לנו חיזוק עצום, כשהמגיד עצמו ברוח פיו אומר לנו כי אל לנו לדאוג, כי סוף יעקב לבוא וליטול את הברכות, והוא על ידי שהוא מתחזק ברינה ושמחה, וכבר ניבאה תורה על סופו של עשו ליפול, ולהיות עבד עבדים לאחיו יעקב אבינו שנוטל את כל הברכות בזה ובבא

במאמר זה מבאר **מרן המגיד** את סדר עבודת התבטלותו של האדם המבטל את כל ישותו על מנת להגיע למצב של "זריעה", שנמשל אל הזרע הנרקב באדמה, וממילא הצורה החיצונית שלו - כלומר סדר ההנהגה שבו רואה האדם את עצמו כישות נפרדת בעל מחשבות והחלטות עצמות - מתבטלת, וממילא מתגלה הכוח האמיתי והפנימי שלו המחיה אותו, והוא בחינת ה'אין' שלו, כח ה'היולי' שלו, ומכיון שאין עליו שום מחיצה מפרדת, הוא מתכלל בכח הכללי של ה'אין סוף', וככל שהביטול עמוק ואמיתי כך עומק ההתכללות. וכאשר אדם מתכלל בשרשו הוא מתחדש ונעשה כבריאה חדשה.

ובמאמר זה מבאר רבינו נקודה מחודשת, והיא שכאשר האדם מבטל עצמו ורוצה להתכלל באור המקור של כל המידות הנקרא 'אין', יש שלב ביניים כאשר מתחיל לבטל עצמו ועדיין לא זכה להגיע לבחינת 'אין' ממש, כפי שהיא מאירה על האדם כשהוא דבוק באמת ובתמים באין סוף יתברך, ואז הוא שלב הנסיונות שטועם טעם קשה שהוא בבחינת מיתה, כיון שהמשכת החיות הקודמת שבבחינת ה'ישות' נסתלקה ממנו, ואל החיות החדשה שמתחדש מאין סוף יתברך עדיין לא הגיע, וזהו הבחינה של עשו שבה ליטול את הברכות של יצחק - העובד את השם, אבל אין זה אלא נסיון, ועל ידי שהאדם מתגבר עצמו מתהפך הגלגל ויעקב נוטל את הברכות.

ובסיכום המאמר, נמצא שהמגיד מדבר על **שלושה שלבים** שונים בעבודת ה', ועל המבוכות העומדים בפני האדם העולה בסולם זה, כשמשותקק להתדבק בבוראו, ורוצה להתחדש בדביקותו ולעלות מעלות נוספות, על ידי מעלות האין.

א

הראשונה שבהם היא התבוננות באפסותו המוחלטת של המתבונן עצמו יחד עם כל הנבראים אשר תחת כיפת השמים ואשר מעליהם, והיותו מקבל כל רגע חיותו ממקור החיים ברוך הוא, התבוננות מעמיקה המביאה אותו שבו אינו רואה את עצמו כמצאוות כלל, אלא ככלי ריק חסר חיות עצמית, המתחדש ומקבל חיותו בכל עת מחדש מאור אין סוף ברוך הוא.

זאת היא עבודת היראה של תורת החסידות, אשר תכליתה ועיקרה אינה רק יראה חיצונית המתלבשת באופן חיצוני על גבי מציאותו וישותו של האדם הנשאר בתורת יש, אלא כלשונו של המגיד "היראה העיקרית כשתפול [עליו] חיל ורעדה, ומחמת פחד אינו יודע היכן הוא, והמוחין נזדככו, ויורדין דמעות [מאליהם]". זאת הדרגה של הזרע הנזרע באדמה, כדי להגיע למצב של 'אין'.

מגיד מראשית

תורתו של המגיד זי"ע לפרשת השבוע

ומבטלת ישות כל נברא אחר, כי מכיון שרק הוא לבדו הבורא והמחיה והמהווה ואין עוד מלבדו, ואין לנבראים שום כוח קיום מעצמם, נמצא שכל

כי המסתכלים בהבורא ומביא[ים] הפל לאין, ההתבוננות היא במציאות הבורא יתברך שמו, שהוא בורא ומחיה לכל נברא, סותרת

וְיָהִי לִי שׁוֹר וְחֹמֶר (בראשית לב ו), **בְּמִדְרָשׁ** (בראשית רבה עה ו) **שׁוֹר זֶה מְשׁוֹחַ מְלַחְמָה**, שנאמר (דברים לג ז) 'בכור שורו הדר לו'.

עֵלָה מִמְדַרְגָתוֹ, וְעֵדָיו לְעֵלְיוֹנָה למדריגה עליונה עדיין לא בא על ידי זה נופל ברוחו, אָז עֵשׂוֹ רוֹצֵה לְקַבֵּל הַבְּרָכּוֹת על ידי שמביא את האדם מתוך היראה שהיא עבודתו של יצחק, לעצבות שממנה מתגדל כח הסטרא אחרא.

אָךְ יַעֲקֹב מְקַדֵּים לקבל את שפע ה'אין', ומיד חוזר למדריגת ה'יש' שאחרי ה'אין' וְנִשְׂא מִשְׁךָ הַזְרַע' ונוטל את הברכות, ש'נמשכו' מכח ה'זרע' - הזריעה שזרע וכלל את עצמו ב'אין', שמכוחה זוכה להתחדשות ונעשה כבריה חדשה וחוזר לחדש את עצמו בעבודת תיקון השכינה שהיא ה'יש', וזהו 'בֵּא יָבֵא בְרָנָה נִשְׂא אֶלְמוֹתָיו' (תהלים קכו ו) . **יִקְרָא קוֹל וְדַבּוֹר**, ממשיך את השפע שקיבל - אל כוחות הנפש, על ידי שחוזר מההתבוננות שהיא בחינת שתיקה שבה הוא מדבק בשורשו על ידי העיון בעומק המחשבה, וחוזר ועובד את השם יתברך בקול רינה ושמחה, הנמשכים מכוח הזריעה, וזהו 'נושא' מרים ומגביה את הדרגות הקודמות של השכל דקטנות שהיו עד עכשיו בבחינת 'אלם' **נִאֲלַמְתִּי דוּמְיָה'**, שלא נתפשט בהם רוח ה' הנמשכת מהמחשבה אל הקול והדיבור, ורצה עשיו להאחז בהם ולקבל מהם יניקה של עצבות, ועכשיו מתגלה הכל בבחינת קול ודיבור הנמשך מחדש באור החכמה אל הגילוי בתורה ובתפילה.

חלק בלתי נפרד מהאחדות היחידה - אור השם יתברך, ובכך הוא כולל את כל חיותו במקור החיים, כגרעין שצורתו החיצונית מתבטלת ואז מתגלה כחו הפנימי ונכלל כוחו בכח הזריעה של האדמה, וכלשון המדרש (שם) **"שנמשך למקום שעתיד להזרע משם"**. ועל ידי זה זוכה להשיג את כל המעלות והמידות העליונות שמופיעים עליו על ידי שמסתכל באותיות בבחינת 'אין' וכולל את עצמו שם כאילו אינו בעולם, ואז על ידי האותיות מופיע עליו הדר כבודו יתברך.

ועתה מבאר למה הסתכלות הנזכרת נקראת דמעה: **וּבְרָאִיָּה** ההסתכלות **שֶׁהִיא אוֹתִיּוֹת יְרָאָה** הביטול המוחלט שמכח יראת הרוממות הנמשכת מהסתכלות הנזכרת, **בָּא לִיְדֵי דַמְעָה לְפַעֲמַיִם**, והיא הזדככות המוחין הבאה מתוך מרירות הנפש הרואה בשפלותה ומשתוקקת לחזור לשרשה, **וְשֵׁם בְּעוֹלָם הַתְּמוּנָה יִקְרָא** (בראשית כז יב) **'אוֹלֵי יְמִשְׁנֵי אָבִי** [וְהֵייתִי בְּעֵינָיו כְּמִתְעַתֵּעַ], שכשאדם נכלל ב'עניניו' של הקדוש ברוך הוא הנקרא 'אב', כלומר על ידי ההסתכלות שהיא המשכה מאור החכמה שמכונה 'אבא', ונקרא 'ענינים' כיון שפעולתה של החכמה היא בבחינת 'ראיה', הוא כ'מתעתע', שהוא מתחלף מצורה קודמת לצורה חדשה בכוח ה'היול' המשתנה מצורה לצורה כי שם הוא עולם החילוף והתמורה, אבל מאידך באותה התחלפות

הנבראים 'מה' ו'אין' הם, והכרה זאת משפיעה ומביאה את אור ה'אין' על הנבראים עצמם וכמו שיבאר לקמן. **זֶה 'שׁוֹר', הַסְּתַכְלוֹת לְהַבּוֹרָא בְּרוּךְ הוּא**, כי שור הוא הסתכלות בלשון חז"ל, והכוונה היא לדרגת הראיה שהאדם חוקק את כל מחשבותיו בהבורא ברוך הוא ואינו רואה את עצמו כלל.

וְכַשְׂמִבְיָא הַכֹּל על ידי החכמה שהיא ההסתכלות במציאות הבורא ואחדותו **לְאִין לְחַמְרֵי הַקְּדָמוֹן**, לאותו כח 'היול' שקדם לכל הנבראים כי ממנו נוצר הכל והיינו אור החכמה, ונקרא 'חומר' כי הוא היפך מ'צורה', היינו שהוא כח שקדם לשלב ה'יצירה' של הנבראים שבו נפרד כל אחד ואחד מרעהו להקראות מציאות נפרדת, **אָז מְהַפְּכִין הַכֹּל**, כי הצורה של הנבראים שבה הם נראים כמציאות עצמית, כלומר כישות בעלת שם ופעולה והגדרה עצמית, מתמוססת ומתבטלת, כשמאירה בהם מציאות האמיתית שלהם שהיא 'כח ההיול', שהוא השלב הראשון של ירידת אור אין סוף לעולם והפיכתו לכח בריאה, ועל ידי כך מאירה בנברא בחינת ההיפוך, שבה מתחדש ויכול להמשיך משם שינוי טבעו מזגו ותכונתו, כיון ששב למקור מחצבתו שמשם יצא והוא כולל את כל ההפכים כאחד.

זֶה יִקְרָא מְלַחְמָה, המלחמה האמיתית שבה מבטלים את כוחו של הרע, על ידי שנוטלים את כוחו כשמעלים אותו לשרשו, **זֶה עוֹלָם הַחֲלוּק וְהַתְּמוּנָה**, שבעולם זה - כלומר מכח הארה זאת - קיים הכח להמיר את צירופי האותיות בצירופים אחרים ובכך להמתיק הדינים, למשל להחליף 'רעש' ב'עשר' (לשון עשירות), ו'צרה' ב'צרה' (לשון בהירות והרחבת הדעת), כי עולם זה שהוא שורש השכלים והנבראים, הוא גם שורש כל הצירופים, שהם כוחות הבריאה השונים שנותנים צורה לחיות היורדת לעולם שתלבוש לפי אותם הצירופים לטוב או למוטב, **וְכֵן נּוֹצְחִים כָּל הַמְּלַחְמוֹת**, זהו כח הנצחון האמיתי, שבו מבטלים כליל את כוחו של האויב ואין נותרת ממנו כלל מציאות שממנה יכול לשוב ולהתגבר, כיון שעל ידי התבוננות באחדות השם יתברך מתבטל לבושו החיצוני של הרע לגמרי, ונתברר שאין עוד מלבדו יתברך, **זֶה 'שׁוֹר וְחִמּוֹר'**, היינו המלחמה על ידי הסתכלות המכונה 'שור', והתכללות ב'חומר' הקדמון שהוא ה'היול'.

זֶה אֲמָרָם (תהלים קכו ה) **'הַזְרַעִים בְּדַמְעָה'**, כדברי המדרש (בראשית רבה עט ד): שפסוק זה קאי על יעקב אבינו "שזרע את הברכות בדמעה כו" כלומר שזרע מחדש את המידות במקום שהוא בחינת דמעה, וכמו שממשיך ומבאר, **כִּי מִכַּח הַסְּתַכְלוֹת נּוֹרַע שָׁם**, ההסתכלות מביאה את המסתכל עצמו לידיעה ברורה שכוללת את כל חלקי נפשו - היינו מחשבותיו והרגשותיו, שהוא

נס"ד

מחודדה חדשה מפוארה, מאירת עינים, שלא נראה כמותה

אור המאיר המבואר

ממחודר"ר זאב וואלף מזוטמאכיר

מחשבה

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 להשיג בחנויות הספרים